

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

ФАКУЛЬТЕТ ТЕХНОГЕННО-ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Кафедра охорони праці та техногенно-екологічної безпеки

Методичні вказівки
щодо виконання кваліфікаційної роботи
для здобувачів вищої освіти,
які навчаються на першому (бакалаврському) рівні
за спеціальністю 263 «Цивільна безпека»
(освітня програма – «Охорона праці»)

Харків 2020

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

ФАКУЛЬТЕТ ТЕХНОГЕННО-ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Кафедра охорони праці та техногенно-екологічної безпеки

Методичні вказівки
щодо виконання кваліфікаційної роботи
для здобувачів вищої освіти,
які навчаються на першому (бакалаврському) рівні
за спеціальністю 263 «Цивільна безпека»
(освітня програма – «Охорона праці»)

Харків 2020

Рекомендовано до друку
кафедрою ОП та ТЕБ НУЦЗ
України
(протокол від 02.03.2020 р. №
14)

Укладачі: С.Р. Артем'єв, О.П. Шароватова, Ю.Д. Древаль, О.Д. Малько,
А.І. Морозов, Б.М. Цимбал., Г.М. Резніченко

Рецензенти: доктор технічних наук професор **В.В. Березуцький**,
завідувач
кафедри охорони праці та навколишнього середовища
НТУ «ХПІ»;
кандидат технічних наук, доцент **О.В. Метельов**, декан
факультету техногенно-екологічної безпеки НУЦЗ
України.

Методичні вказівки щодо виконання кваліфікаційної роботи для здобувачів вищої освіти, які навчаються на першому (бакалаврському) рівні за спеціальністю 263 «Цивільна безпека» (освітня програма – «Охорона праці») /
Укладачі: С.Р. Артем'єв, О.П. Шароватова, Ю.Д. Древаль,
О.Д. Малько, А.І. Морозов, Б.М. Цимбал, Г.М.
Резніченко – Х.: НУЦЗУ, 2020. – 32 с.

Методичні вказівки щодо виконання кваліфікаційної роботи для здобувачів вищої освіти, які навчаються на першому (бакалаврському) рівні за спеціальністю 263 «Цивільна безпека» (освітня програма – «Охорона праці»), визначають особливості підготовки та захисту кваліфікаційної роботи, вимоги до її структури та змісту.

ЗМІСТ

Вступ	5
1. Загальні положення.....	5
2. Методичні вказівки з підготовки, написання та захисту кваліфікаційної роботи.....	8
3. Узагальнені вимоги до оформлення структурних частин кваліфікаційної роботи.....	13
Список використаних джерел.....	26
Додатки.....	27
Додаток 1. Титульний аркуш до пояснювальної записки кваліфікаційної роботи бакалавра.....	27
Додаток 2. Завдання на дипломний проект (роботу) здобувача вищої освіти.....	28
Додаток 3 Реферат.....	30
Додаток 4 Подання голові екзаменаційної комісії щодо захисту дипломного проекту (роботи).....	31

ВСТУП

Кваліфікаційна робота за освітнім ступенем «бакалавр» – це робота у певній галузі, що є самостійною індивідуальною роботою над обраною темою і готується до прилюдного захисту.

Мета кваліфікаційної роботи – виявлення ступеня засвоєння здобувачем вищої освіти отриманих у закладі вищої освіти знань та його підготовленості до самостійної роботи у структурах визначеної сфери.

Завдання кваліфікаційної роботи – самостійна розробка теми, яка дає можливість систематизувати та закріпити загальнотеоретичні і спеціальні знання, а також практичні навички здобувача вищої освіти за обраною спеціальністю.

Для виконання кваліфікаційної роботи основними нормативними документами, які регламентують вимоги до оформлення пояснювальної записки, є стандарт вищої освіти відповідної спеціальності та освітньо-професійна програма.

Автори поставили за мету надати кваліфіковані методичні та практичні поради здобувачам вищої освіти під час підготовки та написання рукопису кваліфікаційної роботи, оформлення відповідних презентаційних матеріалів та її захисту.

Відповідно до поставленої мети за структурою вказівки містять розділи, зміст яких допоможе здобувачам вищої освіти послідовно і в необхідному логічному взаємозв'язку отримати відповіді на найважливіші питання щодо написання та захисту кваліфікаційної роботи. У виданні авторами систематизовано досвід відпрацювання подібного матеріалу [1-2] з урахуванням оновлення існуючої нормативно-правової бази.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Атестація випускників Національного університету цивільного захисту України (далі – НУЦЗ України) за освітнім ступенем «бакалавр» здійснюється з метою встановлення відповідності рівня якості отриманої ними базової вищої освіти вимогам стандартів вищої освіти після закінчення навчання, зокрема за спеціальністю 263 «Цивільна безпека» (освітня програма –

«Охорона праці»).

Атестація випускників НУЦЗ України проводиться на основі аналізу успішності навчання, оцінювання якості вирішення ними завдань діяльності, що передбачено відповідною освітньою програмою.

Атестація випускників НУЦЗ України освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 263 «Цивільна безпека» (освітня програма – «Охорона праці») передбачає виконання та захист кваліфікаційної роботи, що є завершальним етапом підготовки здобувачів вищої освіти, та має на меті:

- систематизувати, закріпити та вдосконалити теоретичні знання здобувачів вищої освіти, розвинути навички їх використання під час прийняття рішень з питань забезпечення промислової безпеки та охорони праці;

- розвинути навички самостійної роботи здобувачів вищої освіти з нормативною, довідковою та спеціальною літературою, методами досліджень для вирішення завдань, що розробляються у кваліфікаційній роботі;

- оцінити готовність здобувачів вищої освіти до прийняття самостійних рішень, їх обґрунтування і захисту;

- визначити можливість присвоєння здобувачеві вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 263 «Цивільна безпека» (освітня програма – «Охорона праці»).

Відповідальність за виконання індивідуального навчального плану покладається на здобувача вищої освіти.

Здобувачу вищої освіти, який своєчасно виконав усі вимоги навчального плану підготовки бакалавра і захистив кваліфікаційну роботу, рішенням екзаменаційної комісії присвоюється відповідно до обраної спеціальності освітня кваліфікація та видається державний документ про здобутий освітній ступінь «бакалавр» і перший (бакалаврський) рівень вищої освіти.

Здобувач вищої освіти, який отримав документ встановленого зразка про здобутий освітній ступінь «бакалавр» і базову вищу освіту, має можливість працевлаштуватися відповідно до вимог чинного законодавства.

Здобувач вищої освіти, який отримав підсумкові оцінки «відмінно» не менше як за 75 % усіх навчальних дисциплін та індивідуальних завдань, передбачених навчальним планом, а з інших навчальних дисциплін та індивідуальних завдань – не нижче ніж оцінку «добре» та захистив кваліфікаційну роботу з оцінкою «відмінно», видається документ про видачу диплому з відзнакою.

Кваліфікаційна робота має відповідати наступним критеріям:

- актуальності обраної теми;
- самостійності проведеного аналізу і дослідження теми;
- обґрунтованості достовірності виконаних досліджень;

- практичному значенню одержаних результатів.

Під час підготовки кваліфікаційної роботи за освітнім ступенем «бакалавр» здобувач вищої освіти повинен здійснити аналіз відповідності стану охорони праці і промислової безпеки підприємства, установи, діючим вимогам чинної нормативної та нормативно-технічної документації з питань охорони праці, запропонувати та обґрунтувати заходи щодо покращення умов та безпеки праці, організації системи управління охороною праці тощо.

У кваліфікаційній роботі повинні бути застосовані елементи досліджень з окремих напрямів безпеки праці, підготовки працівників, розробки та удосконалення обладнання, методик підвищення безпеки і т. ін., що пов'язані із фаховою підготовкою здобувача вищої освіти.

Під час виконання і захисту кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти повинен виявити здатність щодо використання теоретичних знань, отриманих в обсязі програм навчальних дисциплін навчального плану, для прийняття технічних та організаційних рішень з питань промислової безпеки та охорони праці, а також спроможність самостійно працювати з нормативно-правовою та технічною документацією з метою розробки організаційних заходів, технічних рішень та удосконалення стану охорони праці на об'єкті дослідження.

Тематика кваліфікаційних робіт повинна бути актуальною, відповідати сучасному рівню та перспективам розвитку промислової безпеки та охорони праці, реальним завданням досліджуваної галузі.

Матеріали кваліфікаційної роботи збираються здобувачем вищої освіти переважно протягом останнього року навчання, особливо ретельно – під час проходження практики. Разом з тим під час підготовки кваліфікаційної роботи здобувачем вищої освіти можуть бути використані раніше напрацьовані ним на попередніх курсах навчання матеріали рефератів, самостійних, розрахункових, контрольних, курсових та наукових робіт.

Безпосереднє керівництво з підготовки здобувачем вищої освіти кваліфікаційної роботи покладається на його керівника.

Керівник надає науково-методичну допомогу здобувачу вищої освіти з питань написання кваліфікаційної роботи за такими напрямками:

- остаточне редакційне формулювання теми кваліфікаційної роботи;
- розробка концепції та визначення методики дослідження обраної теми;
- розробка структури кваліфікаційної роботи, визначення предмета і об'єкта дослідження, мети та завдань кваліфікаційної роботи.

Керівник повинен:

- аналізувати і контролювати організацію самостійної роботи здобувача вищої освіти з дослідження обраної теми і написання кваліфікаційної роботи;
- скласти завдання з календарним планом щодо виконання кваліфікаційної роботи, затвердити його у завідувача кафедри;
- проводити консультування здобувача вищої освіти у процесі дослідження обраної теми;
- написати відгук (складова подання довільної форми) на кваліфікаційну роботу для її допуску до захисту;
- надавати консультативну допомогу здобувачеві вищої освіти для підготовки кваліфікаційної роботи до захисту.

Здобувач вищої освіти повинен:

- досліджувати обрану тему кваліфікаційної роботи;
- підготувати текст рукопису кваліфікаційної роботи відповідно до вказівок щодо її виконання;
- підготувати презентаційні матеріали та доповідь;
- по завершенню практики отримати від представників підприємства рецензію на кваліфікаційну роботу відповідно до теми дослідження;
- захистити результати досліджень за обраною темою перед екзаменаційною комісією.

Захист кваліфікаційної роботи засвідчує, що особа завершила курс навчання і отримала базову вищу освіту.

2. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ З ПІДГОТОВКИ, НАПИСАННЯ ТА ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Напрями досліджень кваліфікаційних робіт формує кафедра ОП та ТЕБ з урахуванням пропозицій практичних підрозділів сфери охорони праці, інших установ, підприємств, організацій.

Під час навчання в університеті здобувач вищої освіти виконує певну кількість індивідуальних робіт, рефератів, курсових, наукових робіт і набуває відповідних навичок з вибору та розкриття теми. Тому бажано під час формулювання теми кваліфікаційної роботи враховувати можливість продовження попередніх досліджень, що стане поглибленням обраної тематики і конкретизацією раніше проведених видів робіт.

Орієнтовний обсяг кваліфікаційної роботи – 3,5 – 4 авторських аркуші (70 – 80 сторінок).

Структура роботи:

- ✓ титульний аркуш (не нумерується, додаток 1);
- ✓ завдання на кваліфікаційну роботу (з календарним планом, не нумерується, додаток 2);
- ✓ реферат (додаток 3);
- ✓ зміст;

- ✓ перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів (за потреби);
- ✓ вступ;
- ✓ розділи роботи;
- ✓ висновки;
- ✓ список використаних джерел;
- ✓ додатки (за необхідності).

Окремо до роботи додається (у файлі):

- ✓ анотація (як реферат, додаток 3);
- ✓ подання (додаток 4);
- ✓ рецензія;
- ✓ роздрукований варіант презентації доповіді (в окремому файлі приклеюється до обкладинки роботи).

У поданні на зворотній сторінці розміщується висновок керівника кваліфікаційної роботи щодо результатів проведеного здобувачем вищої освіти дослідження, включаючи зазначення результатів перевірки роботи на наявність запозичень з інших джерел та документів, а також висновок кафедри з підписом завідувача кафедри щодо допуску кваліфікаційної роботи до захисту.

До захисту кваліфікаційна робота супроводжується **зовнішньою рецензією від представника підприємства (установи, організації), де здобувач вищої освіти проходив переддипломну практику.**

Рецензентом надається лише попередня оцінка роботи здобувача вищої освіти, оскільки остаточно вона оцінюється екзаменаційною комісією в процесі її захисту.

Рецензія готується у вільній формі і **має оцінити:**

- актуальність та значення теми кваліфікаційної роботи для теорії та практики, коректність її формулювання;
- чіткість структурування та логічність викладання підготовленого матеріалу;
- мову і стилістичний рівень рукопису роботи;
- якість оформлення кваліфікаційної роботи в цілому.

Рецензент відзначає і формулює виявлені в роботі недоліки, не використані можливості, висловлює свої рекомендації щодо підвищення теоретико-практичного рівня дослідження за темою кваліфікаційної роботи.

Керівниками кваліфікаційних робіт, як правило, призначаються особи науково-педагогічного складу кафедри ОП та ТЕБ за відповідним фахом, наукові співробітники університету, інших установ, підприємств і організацій, які реалізують практичні завдання з виконання вимог промислової безпеки та охорони праці.

Термін формування орієнтовних тем кваліфікаційних робіт, що будуть виконуватися на кафедрі, **та закріплення здобувачів**

вищої освіти за їх керівниками, – вересень-грудень того року, що передує року випуску.

У цей період кафедра визначає керівників кваліфікаційних робіт, завдання здобувачам вищої освіти щодо підбору матеріалу за їх темою, надає до деканату факультету інформацію про закріплення здобувачів вищої освіти за керівниками робіт. На початку весняного семестру кафедрою здійснюється остаточне визначення тем кваліфікаційних робіт, які затверджуються відповідним наказом ректора університету.

Після етапу вибору теми кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти має скласти календарний план її виконання.

Календарний план підписується керівником та виконавцем і є складовою частиною завдання на кваліфікаційну роботу, яке затверджує завідувач кафедри.

Завдання на кваліфікаційну роботу видається здобувачеві вищої освіти протягом тижня з моменту затвердження тем і керівників кваліфікаційних робіт наказом ректора університету.

За рішенням керівника кваліфікаційної роботи кафедрою можуть бути залучені консультанти з окремих її розділів.

Консультантами призначаються особи з числа науково-педагогічного складу кафедри ОП та ТЕБ, інших кафедр, а також висококваліфіковані фахівці практичних підрозділів інших установ, підприємств і організацій, які займаються питаннями реалізації вимог охорони праці та промислової безпеки.

Прізвища консультантів вказуються у завданні на кваліфікаційну роботу окремим пунктом, де консультант та здобувач вищої освіти ставлять свої підписи із зазначенням дати видачі завдання та завершення роботи з підготовки відповідного розділу кваліфікаційної роботи.

Завершена кваліфікаційна робота подається здобувачем вищої освіти керівнику кваліфікаційної роботи. Після отримання зовнішньої рецензії керівник подає роботу завідувачу кафедри разом з поданням та анотацією для прийняття рішення про допуск здобувача вищої освіти до попереднього захисту. До передзахисту можуть бути рекомендовані лише завершені кваліфікаційні роботи, в яких вирішені поставлені завдання і наявні рецензії.

Негативні рецензія або відгук керівника не є підставою для недопущення здобувача до захисту кваліфікаційної роботи.

Попередній захист кваліфікаційної роботи відбувається на засіданні кафедри **за виконання обов'язкових вимог:**

- наявності роздрукованого завершеного тексту рукопису кваліфікаційної роботи;
- підготовленої доповіді здобувача вищої освіти під час захисту роботи;
- наявності презентації;

- присутності наукового керівника та оформленого ним відгуку (складова подання) щодо рівня підготовленості здобувача вищої освіти і його кваліфікаційної роботи до передзахисту.

Передзахист кваліфікаційних робіт проводиться не пізніше ніж за 7 діб до офіційного захисту, після чого робиться висновок щодо (не)допуску здобувача вищої освіти до захисту роботи в екзаменаційній комісії.

Процедура попереднього захисту складається з:

- подання на розгляд комісії 100 % кваліфікаційної роботи у роздрукованому вигляді;

- доповіді здобувача вищої освіти аналогічно доповіді під час захисту кваліфікаційної роботи;

- обговорення роботи, коли здобувачем вищої освіти надаються відповіді на запитання та записуються зауваження членів комісії.

Після закінчення попереднього захисту проводиться підсумкове засідання кафедри, на якому оцінюється стан підготовки кваліфікаційної роботи кожного здобувача вищої освіти.

Попередній захист вважається успішним, якщо кваліфікаційна робота за змістом та оформленням відповідає встановленим вимогам, здобувач вищої освіти прибув на процедуру передзахисту, доповів перед членами екзаменаційної комісії та у нього наявні рецензія на кваліфікаційну роботу, анотація, подання, доповідь та презентація доповіді.

Кваліфікаційна робота не допускається до попереднього захисту у разі порушення здобувачем вищої освіти вимог щодо змісту, оформлення та порядку підготовки роботи до захисту, а саме:

- робота виконана не самостійно, має чітко виражений компілятивний характер (плагіат);

- структура та оформлення роботи не відповідають встановленим вимогам, відсутня доповідь, презентація доповіді.

Після успішного проходження попереднього захисту кваліфікаційна робота за відповідним висновком завідувача кафедри допускається до захисту на засіданні екзаменаційної комісії.

У випадку, коли кваліфікаційна робота не підготовлена і здобувач вищої освіти не може бути допущений до захисту, дане питання розглядається на засіданні кафедри, матеріали подаються до екзаменаційної комісії для прийняття відповідного рішення (**не пізніше ніж за 2 доби до дня захисту**).

За 2 доби до захисту пояснювальна записка кваліфікаційної роботи, а також її електронна версія у захищеному *pdf-форматі, разом із роздрукованою презентацією, анотацією, рецензією та поданням надається здобувачем вищої освіти секретареві

екзаменаційної комісії.

До початку роботи екзаменаційної комісії деканат факультету готує характеристики та зведені відомості успішності здобувачів вищої освіти та подає їх до відповідної екзаменаційної комісії. Офіційний захист кваліфікаційної роботи відбувається прилюдно на відкритому засіданні екзаменаційної комісії за участі не менше половини членів її складу відповідно до затвердженого керівництвом університету графіка засідань комісій.

До початку доповіді здобувача вищої освіти секретар комісії доводить до відома її членів зміст та висновки документів, які подані до комісії.

Механізм підготовки здобувача вищої освіти до захисту кваліфікаційної роботи орієнтовно зводиться до наступного:

- готується письмовий текст доповіді, в якому має висвітлюватися актуальність і значення дослідженої теми роботи для сучасної теорії та практики, мета, предмет і об'єкт дослідження, основні результати дослідження, пропозиції щодо шляхів вирішення окресленої проблеми;

- розробляється електронна презентація доповіді за змістом роботи;

- для членів екзаменаційної комісії готуються роздаткові матеріали до ключових моментів виступу здобувача вищої освіти, на які він має посылатись під час захисту кваліфікаційної роботи відповідно до змісту презентації.

Процедура захисту складається з:

- стислої (до 10 хв.) доповіді здобувача вищої освіти, в якій викладається актуальність, мета, зміст, предмет, об'єкт і результати проведеного дослідження, висновки та пропозиції;

- обговорення змісту роботи, коли здобувачем вищої освіти надаються відповіді на запитання членів екзаменаційної комісії (до 20 хв.).

Загальний час захисту кваліфікаційної роботи не повинен перевищувати 30 хв.

Секретар комісії веде протоколи захисту, вносить підсумкові оцінки у відомості. Відомості підписуються головою та членами екзаменаційної комісії. Секретар комісії після захисту кваліфікаційних робіт здає їх до навчально-методичного відділу. Кваліфікаційні роботи здаються до архіву. Ті з них, що містять особливо цінні рішення та пропозиції, можуть бути рекомендовані для опублікування доповідей і повідомлень на науково-теоретичних чи науково-практичних конференціях, семінарах, симпозіумах.

Рівень захисту кваліфікаційної роботи оцінюється за системою оцінок ECTS виходячи із визначених складових.

Критерії оцінювання захисту кваліфікаційної роботи

1. Пояснювальна записка	60 балів
Реферат	1
Вступ	4
Розділ 1	10
Розділ 2	12
Розділ 3	12
Розділ 4	10
Висновки	6
Список використаних джерел	5
2. Доповідь	10 балів
3. Презентація доповіді	5 балів
4. Відповіді на запитання	25 балів

Рішення про оцінку захисту кваліфікаційної роботи приймається на закритому засіданні екзаменаційної комісії відкритим голосуванням звичайною більшістю голосів. Кожен з членів екзаменаційної комісії виставляє індивідуальну оцінку здобувачу вищої освіти за 100-бальною системою, після чого визначається середній бал, який відповідає певній оцінці у системі ECTS. Дана оцінка стає підсумковою й оголошується здобувачам вищої освіти в той самий день після процедури виставлення оцінок.

Для здобувача вищої освіти, який не захистив кваліфікаційну роботу з поважної причини, за рішенням голови екзаменаційної комісії дата її захисту може бути перенесена і встановлена в межах строку повноважень діючої екзаменаційної комісії.

У випадку, коли здобувач вищої освіти не захистив кваліфікаційну роботу у зв'язку із неявкою без поважних причин або отриманням незадовільної оцінки, після відрахування з НУЦЗ України, він має право на повторну атестацію у наступному навчальному році після поновлення на навчання (у терміни роботи екзаменаційної комісії з відповідної спеціальності (освітньої програми)).

Повторний захист кваліфікаційної роботи з метою підвищення оцінки не дозволяється.

3. УЗАГАЛЬНЕНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ СТРУКТУРНИХ ЧАСТИН КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Нормоконтроль кваліфікаційної роботи здобувача вищої освіти здійснює його керівник.

3.1. Титульний аркуш – формат – А4, 1 аркуш.

3.2. Завдання на кваліфікаційну роботу. Розробляється

керівником кваліфікаційної роботи. Затверджується завідувачем кафедри. Формат – А4, 2 і більше аркушів.

У завданні на кваліфікаційну роботу вказується: тема, керівник кваліфікаційної роботи, наказ, яким затверджено тему кваліфікаційної роботи, термін виконання роботи, вихідні дані, розділи роботи, перелік графічного матеріалу, консультанти за окремими розділами роботи (за необхідності), а також дата видачі завдання. Завдання на кваліфікаційну роботу містить календарний план її виконання. Завдання підписується керівником та виконавцем кваліфікаційної роботи, за необхідності в ньому розписується консультант за певним її розділом.

3.3. У рефераті (анотації) надається стислий статистичний зміст виконаної кваліфікаційної роботи (кількість сторінок, таблиць, рисунків, використаних джерел тощо), зазначається мета, предмет, об'єкт, результати та практична цінність кваліфікаційної роботи, перелік ключових слів (від 5 до 10). Обсяг – 1 аркуш.

3.4. Зміст. Подається на початку роботи після титульного аркуша та завдання на кваліфікаційну роботу. Він містить найменування та номери початкових сторінок усіх структурних складових роботи.

3.5. Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів (за потреби). Якщо в роботі вжито специфічну термінологію, а також використані маловідомі скорочення, нові символи, позначення тощо, то їх перелік може бути поданий у вигляді окремого списку, який розміщують перед вступом. Якщо у кваліфікаційній роботі спеціальні терміни, скорочення, символи, позначення тощо повторюються менше трьох разів, то їх перелік не складають, а розшифровують у тексті під час першого згадування.

3.6. Вступ містить обґрунтування актуальності й практичної значущості обраної теми кваліфікаційної роботи, визначає її мету та завдання, предмет та об'єкт дослідження, практичне значення отриманих результатів, стисло характеризує використані методи проведених досліджень.

Актуальність теми. Обґрунтовується доцільність виконаної роботи для розвитку та удосконалення системи охорони праці на відповідному об'єкті. Окреслення проблематики не повинно бути багатослівним, достатньо кількома реченнями висловити головне – сутність проблеми або визначеного завдання.

Мета і завдання дослідження. Формулюють мету кваліфікаційної роботи та завдання, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети.

Об'єкт дослідження – процес або явище, що визначає проблемну ситуацію та обране для вивчення.

Предмет дослідження – конкретна проблема, що міститься в межах об'єкта, аналіз якої дає можливість досягти мети і

сформулювати узагальнені висновки та пропозиції.

Об'єкт і предмет дослідження як категорії досліджуваного процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на предмет спрямована основна увага дослідника, оскільки він визначає тему кваліфікаційної роботи, що зазначається на титульному аркуші як її назва.

Результати (практичне значення одержаних результатів). У роботі, що має теоретичне значення, треба навести відомості про використання результатів досліджень або рекомендації щодо їх використання, а в роботі, що має прикладне значення, – відомості про практичне застосування одержаних результатів або рекомендації щодо їх використання. Відзначаючи практичну цінність одержаних результатів, необхідно надати інформацію щодо ступеня їх готовності до використання або масштабів використання. Кожне положення чітко формулюють, відокремлюючи його основну сутність. Сформульоване положення повинно читатися і сприйматися легко й однозначно (без нагромодження дрібних і таких, що затемнюють його сутність). Подаються відомості про практичне застосування одержаних результатів або рекомендації, як їх використати.

Особистий внесок та публікації (за наявності). У випадку використання в роботі ідей або розробок, що належать співавторам, разом з якими були опубліковані наукові праці, здобувач вищої освіти повинен відзначити цей факт у роботі з обов'язковим зазначенням конкретного особистого внеску в цій праці або розробці.

Вказують, у скількох статтях, наукових журналах, збірниках наукових праць, матеріалах і тезах конференцій опубліковано результати роботи.

3.7. Основна частина роботи складається з розділів та, як правило, підрозділів. Кожен розділ починають з нового аркушу. Основному тексту кожного розділу може передувати передмова зі стислим описом обраного напрямку та обґрунтуванням застосованих методів дослідження. Наприкінці кожного розділу формулюють висновки зі стислим викладенням наведених у розділі результатів дослідження, що дає змогу виділити загальні висновки від другорядних подробиць.

Розділ 1. Загальна характеристика об'єкта та вибір НПАОП, які регламентують діяльність об'єкта.

Розділ 2. Оцінка відповідності системи управління охороною праці на об'єкті нормативним вимогам.

Розділ 3. Аналіз технологічного процесу відповідно до вимог НПАОП.

Розділ 4. Оцінка відповідності існуючого стану охорони праці

та промислової безпеки на конкретному робочому місці нормативним вимогам.

Розділ 5. Узагальнення заходів щодо удосконалення охорони праці та промислової безпеки.

3.7.1. У першому розділі здобувач вищої освіти розкриває загальні дані про призначення, специфіку, економічне і соціальне значення об'єкта (основні технічні характеристики, основні будівлі і споруди та обладнання тощо), небезпечні і шкідливі виробничі фактори, характерні для об'єкта в цілому. Відповідно до цього визначає закони та інші нормативно-правові акти, що містять вимоги щодо охорони праці та які розповсюджуються на діяльність об'єкта. Загальна характеристика об'єкту оцінюється на відповідність розміщення об'єкту, його території, основних будівель і споруд нормативним вимогам.

3.7.2. У другому розділі надається опис системи управління охороною праці (СУОП) на об'єкті (структура, завдання, порядок взаємодії структурних підрозділів з питань охорони праці, періодичність і порядок внутрішніх перевірок, відповідальність керівників служб, підрозділів та працівників, наявність у посадових інструкціях та інструкціях з охорони праці загальних і конкретних обов'язків кожного працівника, їх повноважень у сфері охорони праці тощо).

Доцільно визначити:

- наявність служби охорони праці та відповідність чисельності її працівників вимогам чинних нормативних актів;
- наявність та облаштування кабінетів охорони праці;
- організацію навчання з питань охорони праці та систему інструктажів на об'єкті;
- стан виробничого травматизму та рівень професійних захворювань (може бути основою для вибору робочого місця, яке необхідно розглянути докладно) тощо.

3.7.3. У третьому розділі надається опис загального технологічного процесу, який є характерним для обраного об'єкту.

Доцільно визначити:

- небезпечні та шкідливі виробничі фактори, які викликані виробництвом в цілому;
- існуючий рівень безпеки, у тому числі пожежної та екологічної, виробничих процесів на об'єкті та наявність планів локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій;
- найбільш небезпечні робочі місця, які вимагають детального вивчення, тощо.

3.7.4. У четвертому розділі надається аналіз стану охорони праці та промислової безпеки на обраному робочому місці.

Доцільно:

- розглянути обладнання, на якому (з яким) працює робітник,

та оцінити його відповідність експлуатаційно-технічній документації та стандартам з безпеки праці;

- визначити небезпечні та шкідливі виробничі фактори та їх рівень відповідно до вимог гігієнічної класифікації, а також перелік необхідних засобів індивідуального захисту та їх наявність у працівника;

- проаналізувати відповідність робочого місця та організацію режиму праці та відпочинку на ньому вимогам чинних НПАОП;

- оцінити наявні інструкції на робочому місці на їх відповідність нормативним вимогам тощо.

3.7.5. У п'ятому розділі узагальнюються отримані результати та пропонуються заходи щодо вдосконалення охорони праці та промислової безпеки у вигляді, наприклад, проекту одного з документів, який розробляється (або узгоджується) фахівцем з охорони праці.

Послідовність розділів та їх зміст уточнюються керівником і в остаточному вигляді наводяться у завданні на виконання кваліфікаційної роботи.

3.7.6. Під час формування змісту кваліфікаційної роботи бакалавра з охорони праці альтернативою може бути варіант з 3-ма розділами роботи, порядок яких може бути наступним:

Розділ 1. Огляд літератури, інформативних джерел за темою роботи та загальна характеристика досліджуваного об'єкта.

Розділ 2. Аналіз стану охорони праці та промислової безпеки на об'єкті дослідження.

Розділ 3. Узагальнення результатів дослідження, запропонування й обґрунтування організаційно-технічних та інших заходів щодо удосконалення охорони праці, промислової безпеки та протипожежного захисту на об'єкті дослідження.

3.7.7. У першому розділі наводиться огляд нормативно-правових актів та іншої літератури за темою кваліфікаційної роботи (визначаються документи з охорони праці, що розповсюджуються на діяльність об'єкта).

Характеристика об'єкта розкривається за наступними питаннями:

- призначення, специфіка, економічне і соціальне значення об'єкта (основні технічні характеристики, основні будівлі і споруди та обладнання, особливості технологічного процесу або опис технологічної схеми виробництва згідно з технологічним регламентом);

- відповідність виробничих приміщень, засобів виробництва, технологічних процесів нормативним вимогам щодо забезпечення безаварійної експлуатації будівель і споруд;

- дані про пожежовибухонебезпеку об'єкта (вказуються категорії приміщень та будівель за вибухопожежною та пожежною

небезпекою, відповідність будівельних конструкцій протипожежним вимогам);

- екологічна безпека об'єкта (надається інформація про рівень техногенного впливу об'єкта на навколишнє природне середовище, дані про основні забруднюючі речовини об'єкта та про організацію природоохоронної діяльності на об'єкті).

3.7.8. У другому розділі надається опис існуючого на об'єкті стану виконання заходів охорони праці та організації промислової безпеки за наступними питаннями:

- організація системи управління охороною праці (СУОП) на об'єкті (структура, завдання, порядок взаємодії структурних підрозділів з питань охорони праці, періодичність і порядок внутрішніх перевірок, відповідальність керівників служб, підрозділів та працівників, наявність у посадових інструкціях та інструкціях з охорони праці загальних і конкретних обов'язків кожного працівника, їх повноважень у сфері охорони праці);

- існуючий рівень небезпеки виробничих процесів на об'єкті, небезпечні і шкідливі виробничі фактори, характерні для об'єкта, наявність планів локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій;

- відповідність робочих місць та організації режиму праці та відпочинку працівників вимогам чинних нормативно-правових актів з охорони праці;

- планування заходів з охорони праці на об'єкті (наявність комплексного та поточного (річного) планів з покращення стану охорони праці; наявність оперативних (квартального, місячного) планів по цехах, відділах та дільницях (рішення, накази, заходи з розслідування нещасних випадків, приписи органів державного нагляду за охороною праці тощо));

- наявність служби охорони праці та відповідність чисельності її працівників вимогам чинних нормативних актів, наявність та облаштування кабінетів охорони праці;

- наявність впливу громадських об'єднань працівників об'єкта (комісії з питань охорони праці, уповноважені найманими працівниками, профспілки та інші громадські органи);

- організація навчання з питань охорони праці та системи інструктажів на об'єкті;

- перелік професій на об'єкті, працівники яких мають бути забезпечені засобами індивідуального захисту, а також їх перелік та відповідність норм їх видачі нормативно-правовим актам з охорони праці;

- питання покращення стану охорони праці; придбання та впровадження нової техніки, технологій, інженерно-технічних засобів безпеки; особливості санітарно-побутового обслуговування; аналіз причин нещасних випадків та професійних захворювань.

3.7.9. У третьому розділі з вичерпною повнотою

викладаються результати власних досліджень з висвітленням того, що здобувач вищої освіти вносить у вирішення визначеної проблеми, зокрема:

- результати аналізу ефективності функціонування системи управління охороною праці та промисловою безпекою на досліджуваному об'єкті (оцінка відповідності системи існуючим вимогам; визначення доцільності змін у структурі системи, прогнозування подальших заходів щодо її удосконалення);

- результати аналізу профілактичних, попереджувальних та коригувальних заходів, розробки і впровадження подальших заходів щодо зменшення ризиків, оцінка вже проведених захисних заходів.

За результатами проведеного дослідження здобувач вищої освіти пропонує заходи щодо зниження виробничого травматизму та покращення умов праці; зміни до функціонуючої на об'єкті СУОП (заходи з удосконалення системи в цілому або окремих її складових), організаційно-технічні та інші заходи щодо покращення промислової безпеки, охорони праці та протипожежного захисту на об'єкті.

3.7.10. Оскільки здобувач вищої освіти може проходити практику на посадах інспекторів у підрозділах Головних управлінь (Управлінь) Державної служби України з питань праці (Держпраці) наступною альтернативою змісту кваліфікаційної роботи може бути такий її варіант:

Розділ 1. Характеристика ГУ (Управління) Держпраці України у (конкретній) області.

Розділ 2. Аналіз діяльності державного інспектора ГУ (Управління) Держпраці України у (конкретній) області.

Розділ 3. Удосконалення діяльності державного інспектора ГУ (Управління) Держпраці України у (конкретній) області.

3.8. Висновки – це стисле викладення підсумків проведеної роботи. Відображають найбільш важливі наукові та практичні результати, одержані в роботі, які повинні містити формулювання вирішеної проблеми (задачі), їх значення для науки та практики. Далі формулюють висновки щодо практичного використання здобутих результатів. У висновках необхідно наголосити на якісних та кількісних показниках здобутих результатів, обґрунтувати достовірність результатів.

3.9. Список використаних джерел – це елемент бібліографічного апарату, який містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків. Наводиться тільки та література, що використовувалась. Складається відповідно до ДСТУ 8302:2015 та наказу [3].

Список використаних джерел повинен включати в себе літературу та інформаційні ресурси, на які є посилання за текстом

пояснювальної записки у порядку появи таких посилань за текстом.

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід наводити цитати.

Загальні вимоги до цитування такі:

- текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання; терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками;

- цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців під час цитування допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, наприкінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

- кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;

- при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні посилання на джерело;

- якщо необхідно виявити ставлення до окремих слів або думок з цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак питання.

В основному тексті або у заключних абзацах розділів кваліфікаційної роботи рекомендується давати посилання на особисті наукові публікації здобувача вищої освіти (у разі їх наявності).

3.10. Додатки (за наявності). Додатки оформлюють як продовження кваліфікаційної роботи на наступних її сторінках або у вигляді окремої частини (книги), розміщуючи їх у порядку появи посилань за текстом.

Якщо додатки оформлюють на наступних сторінках, кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток А» і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, І, Й, О, Ч, Ь, наприклад, додаток А, додаток Б. Один додаток позначається як додаток А. Під час оформлення додатків окремою частиною (книгою) на титульному аркуші під назвою роботи друкують великими літерами

слово «ДОДАТКИ».

3.11. Технічні вимоги, нумерація. Кваліфікаційну роботу друкують державною мовою за допомогою комп'ютера на одній стороні аркуша білого паперу формату А4 через 1,5 міжрядкових інтервали, шрифтом «Times New Roman». Кегель шрифту – 14. Можна також подавати таблиці та ілюстрації на аркушах формату А3 (як правило, до додатків). Текст роботи необхідно друкувати залишаючи береги таких розмірів: ліве – 30 мм, праве – 10 мм, верхнє та нижнє – 20 мм. Абзац – 1,25 мм.

До загального обсягу роботи не входять додатки, а також таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки. Але всі сторінки з ними підлягають суцільній нумерації. **Допускається наявність не більше двох виправлень на одній сторінці.**

Заголовки структурних частин «РЕФЕРАТ», «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами по центру рядка. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Відстань між заголовком (за винятком заголовка пункту підрозділу розділу) та текстом повинна дорівнювати 2 інтервали. Кожну структурну частину магістерської роботи потрібно розпочинати з нового аркушу.

Нумерацію сторінок розділів, підрозділів, рисунків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака №.

Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші та на завданні на магістерську роботу номера сторінок не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті.

Такі структурні частини кваліфікаційної роботи, як реферат, зміст, перелік умовних позначень, вступ, висновки, список використаних джерел, додатки не мають порядкового номера. Звертаємо увагу на те, що всі аркуші, на яких розміщені згадані структурні частини роботи, нумерують звичайним чином.

Підрозділи розділів нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і підрозділу, між якими ставлять крапку. **У кінці номера підрозділу не повинна стояти крапка, наприклад, 2.3 (третій підрозділ другого розділу).**

Потім, у тому ж рядку, – заголовок підрозділу. Пункти підрозділу (за необхідності) нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту підрозділу складається з порядкових номерів розділу, підрозділу та пункту підрозділу, між якими ставлять крапку. У кінці номера не повинна стояти крапка, **наприклад 1.2.3 (третій пункт**

другого підрозділу першого розділу). Потім, у тому ж рядку, – заголовок пункту підрозділу.

3.12. Ілюстрації. Ілюструвати кваліфікаційну роботу слід виходячи із певного загального задуму, за ретельно продуманим планом, що допомагає уникнути ілюстрацій випадкових, пов'язаних із другорядними деталями тексту і запобігти невиправданим пропускам ілюстрацій до найважливіших тем. Кожна ілюстрація має відповідати тексту, а текст – ілюстрації.

Назви ілюстрацій розміщують після їх номерів. За необхідності ілюстрації доповнюють пояснювальними даними (підрисунковий напис).

Підпис під ілюстрацією розміщується з абзацного відступу та, зазвичай, **має чотири основних елементи:**

- найменування графічного сюжету, що позначається словом «Рисунок»;
- порядковий номер ілюстрації, який вказується без знаку номера арабськими цифрами;
- тематичний заголовок ілюстрації, що містить текст із якомога стислою характеристикою зображеного;
- експлікацію, де деталі рисунку позначають цифрами, які виносять у підпис, супроводжуючи їх текстом.

Основними видами ілюстративного матеріалу є схема, фотографія, діаграма і графік.

Не варто оформлювати посилання на ілюстрації як самостійні фрази, в яких лише повторюється те, що міститься у підписі. У тому місці, де викладається тема, пов'язана з ілюстрацією, і де треба вказати на неї, розміщують посилання у вигляді виразу в круглих дужках (рис. 3.1) або зворот типу: «...як це видно з рис. 3.1» або «... як це показано на рис. 3.1».

Тобто під рисунком через проміжок встановленого інтервалу розміщується підрисунковий напис, який містить номер рисунку та його назву. Нумерація рисунку повинна відповідати розділу кваліфікаційної роботи (наприклад – Рисунок 3.2., тобто другий рисунок третього розділу).

3.13. Таблиці. Цифровий матеріал, як правило, має оформлятися у вигляді таблиць. Нумерація таблиць повинна бути прив'язана до розділу.

Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують з абзацу. Назву і слово «Таблиця» розпочинають з великих літер, підзаголовки – з маленьких, якщо вони складають одне речення із заголовком, і з великих, якщо вони є самостійними. Висота рядків має бути не меншою за 8 мм.

Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті таким чином, щоб її можна було читати без повороту переплетеного блоку роботи або з поворотом за годинниковою

стрілкою. Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на інший аркуш (сторінку). Під час перенесення таблиці на інший аркуш назву вміщують тільки над її першою частиною.

Якщо рядки або граfi таблиці виходять за формат сторінки, то в першому випадку в кожній частині таблиці повторюють її головку, у другому – боковик.

У випадку продовження таблиці на другій сторінці з абзацного відступу пишуть:

Продовження табл. 3.1

Потім йде нумерація стовбців і далі сама таблиця. Наприклад:

Продовження табл. 3.1

1	2	3	4
БСК ₅	2,7	2,5	1,2

Приклад побудови таблиці

Таблиця (номер) – Назва таблиці (за шириною)

Заголовок	Заголовок	Заголовок	Заголовок
Текст	Текст	Текст	Текст

3.14. Формули. У випадку використання формул необхідно дотримуватися певних правил.

Найбільші, а також довгі і громіздкі формули, які мають у складі знаки суми, добутку, диференціювання, інтегрування, розміщують на окремих рядках. Це стосується також і всіх нумерованих формул. Для економії місця кілька коротких однотипних формул, відокремлених від тексту, можна подати в одному рядку, а не одну під одною. Невеликі і нескладні формули, що не мають самостійного значення, вписують всередині рядків тексту.

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів треба подавати безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони наведені у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки. Рівняння і формули треба виділяти з тексту вільними рядками. Вище і нижче кожної формули потрібно залишити не менше одного вільного рядка. Якщо рівняння не вміщується в один рядок, його слід перенести після знаку рівності (=), або після знаків плюс (+), мінус (-).

Усі формули, які є у кваліфікаційній роботі, підлягають

нумерації з прив'язкою до розділів. Порядкові номери позначають арабськими цифрами в круглих дужках біля правого поля сторінки без крапок від формули до її номера. Номер, який не вміщується у рядку з формулою, переносять у наступний нижче формули. Номер формули за її перенесення вміщують на рівні останнього рядка. Якщо формулу взято в рамку, то номер такої формули записують зовні рамки з правого боку напроти основного рядка формули.

Загальне правило пунктуації в тексті з формулами таке: формула входить до речення як його рівноправний елемент. Тому в кінці формул і в тексті перед ними розділові знаки ставлять відповідно до правил пунктуації. Розділовими знаками між формулами, які йдуть одна під одною і не відокремлені текстом, можуть бути кома або крапка з комою безпосередньо за формулою до її номера.

3.15. Оформлення електронних презентаційних матеріалів. Презентація повинна бути оформлена українською або іноземною (англійською, французькою) мовами, згідно доповіді. Кількість слайдів повинна бути не меншою 10. Кожен слайд повинен заповнюватись текстовою чи графічною інформацією не менше, ніж на 75 %.

Усі слайди, крім першого, нумеруються наступним чином: у правому верхньому куті розміщується номер слайду (число відповідає порядковому номеру слайду, починаючи з першого, на якому позначка № (номер) не ставиться). Перший (титольний) слайд повинен містити наступну інформацію: вид роботи (наприклад: «кваліфікаційна робота»); тема кваліфікаційної роботи; відомості про виконавця роботи (група, прізвище, ініціали); відомості про керівника кваліфікаційної роботи.

Наступні слайди – за рішенням здобувача вищої освіти та керівника кваліфікаційної роботи. На останньому слайді повинні бути зазначені висновки. Презентаційні матеріали розробляються в програмі «Power Point».

3.16. Запобігання та виявлення академічного плагіату у кваліфікаційній роботі

Відповідно до Положення [4] в університеті функціонує система запобігання та виявлення академічного плагіату, складовою частиною якої є виявлення академічного плагіату у наукових статтях, монографіях, дисертаціях, підручниках, навчальних виданнях тощо.

Зазначена система спрямована на запобігання та виявлення таких різновидів плагіату як:

- копіювання та оприлюднення виконаної іншим автором роботи як власної;
- дослівне копіювання фрагментів тексту (від фрази до набору речень) чужої роботи у свою без належного оформлення цитування;

– внесення незначних правок у скопійований матеріал (переформулювання речень, зміна порядку слів у них тощо без належного оформлення цитування);

– парафраза (переказ своїми словами чужих думок, ідей або тексту), сутність якої полягає у заміні слів (знаків), фразеологічних зворотів або пропозицій під час використання будь-якої авторської наукової праці (збереженої на електронних або паперових носіях, у тому числі розміщеної у мережі Інтернет).

Відповідно до [5] **академічний плагіат**, як оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства під іменем особи, яка не брала участі в їх створенні, **визначений одним з порушень академічної доброчесності**, що є неприйнятним для всіх учасників освітнього процесу університету.

Правила академічної доброчесності для усіх учасників освітнього процесу НУЦЗ України у частині дотримання моральних норм і правил етичної поведінки та принципів академічної доброчесності у навчально-науковій діяльності вимагають від кожного учасника освітнього процесу забезпечувати бездоганну чесність і прозорість на всіх стадіях проведення наукового дослідження, вважати неприпустимим прояви нечесної поведінки, рішуче викривати факти плагіату й інші форми порушень авторського права.

Для перевірки кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти на наявність в них академічного плагіату, на кафедрі ОП та ТЕБ реалізується **система подвійного контролю**:

1. З боку керівника роботи (завідувача кафедри, гаранта освітньої програми (ОП)).

2. З боку здобувача вищої освіти – автора роботи.

Основними завданнями перевірки на академічний плагіат є:

- забезпечення належного фахового рівня кваліфікаційних робіт;

- виконання кваліфікаційних робіт із додержанням вимог академічної та наукової етики;

- стимулювання самостійності та індивідуальності здобувачів вищої освіти під час виконання досліджень;

- удосконалення навичок коректної роботи із джерелами інформації, дотримання прав інтелектуальної власності та формування у здобувачів вищої освіти сумлінного ставлення до інтелектуальних надбань;

- роз'яснення відповідальності автора завершеної роботи стосовно порушень загальноприйнятих правил цитування під час

виконання кваліфікаційної роботи.

Кожна робота перевіряється на наявність академічного плагіату керівником роботи на усіх етапах її підготовки (не перевіряються – «Список використаних джерел» та «Додатки»).

У процесі підготовки роботи первинне (поточне) виявлення академічного плагіату в ній може здійснюватися керівником роботи та здобувачем вищої освіти з використанням комп'ютерних програм, які знаходяться у вільному доступі.

Основна перевірка робіт щодо виявлення академічного плагіату з боку науково-педагогічних працівників кафедри ОП та ТЕБ проводиться у два етапи:

- напередодні передзахисту роботи;
- напередодні захисту роботи.

Як інструмент для основної перевірки робіт у межах протидії академічному плагіату НПП кафедри ОП та ТЕБ використовують програмні продукти AntiPlagiarism.NET або Advego Plagiatius (або інші за рішенням кафедри). Окрім цього, напередодні проведення передзахисту робіт їх вибірково перевіряє завідувач кафедри та гарант ОП.

Після проведення передзахисту робіт на завідувача кафедри покладено функцію контролю дотримання [5] шляхом вибіркової перевірки не менше ніж 10 % від загальної кількості робіт на відповідність встановленого висновком керівника роботи відсотку (зазначеному у Поданні) фактичному результату. Виконавець роботи підписується на титульному аркуші пояснювальної записки (додаток 1) та особистим підписом зазначає, що він не використовує у своїй роботі запозичень з праць інших авторів без відповідних посилань.

Результатом перевірки роботи вважається відсоток її унікальності (оригінальності):

✓ не більше 50 % – унікальність незадовільна – робота до розгляду не приймається і не може бути рекомендована до передзахисту (захисту) в екзаменаційній комісії, оскільки має суттєву кількість запозичень, що трактуються як плагіат;

✓ 51-70 – унікальність умовно задовільна – робота приймається до передзахисту після доопрацювання здобувачем – автором роботи, наявності і правильного оформлення цитувань та посилань на використані джерела, оскільки має значний об'єм запозичень;

✓ вище 70 % – унікальність роботи задовільна – робота приймається до передзахисту (захисту) в екзаменаційній комісії.

Відтак, до передзахисту допускаються роботи з рівнем унікальності не нижче 51 %. До захисту допускаються роботи з рівнем унікальності не нижче 71 %.

Під час визначення рівня унікальності кваліфікаційних робіт у

частині авторських пропозицій (рекомендацій) з удосконалення окремих аспектів фахової сфери **враховується** сталість визначених алгоритмів та послідовність запропонованих для виконання у роботі завдань, структура службового змісту документів (титульний лист, зміст, вступ, висновки, список використаних джерел, додатки), обсяги першоджерел нормативного змісту та однотипність документів, що становлять смислову базу робіт, що виконуються, стилістика мовлення, наявність сталих словосполучень у галузі науки та досліджуваній сфері.

Тож, за умов типових тематик кваліфікаційних робіт межа мінімальної задовільної унікальності роботи визначається як 60 %, а до захисту допускаються роботи з рівнем унікальності від 61 %.

Здобувачі вищої освіти усіх форм навчання несуть відповідальність за якість власної роботи під час її підготовки та перевірки на плагіат.

Керівник роботи несе відповідальність за первинну перевірку роботи у встановлені строки, прийняття рішення щодо можливості її доопрацювання, а також стосовно її допуску до попереднього захисту.

Керівник, який на завершальному етапі виявив незадовільну унікальність виконаної здобувачем роботи, попереджає про це автора і виносить попереднє рішення про його недопущення до передзахисту та відправку матеріалів роботи на доопрацювання, а у разі незгоди автора – інформує службовою запискою завідувача кафедри. Керівник (завідувач, гарант ОП), який виявив незадовільну унікальність виконаної здобувачем роботи за результатами її перевірки перед захистом, попереджає про це автора й інформує службовою запискою завідувача кафедри.

Питання виконання вимог академічної доброчесності здобувачами вищої освіти та дозвіл на допуск робіт до проведення процедури їх захисту з урахуванням виконання цих вимог зазначаються у протоколі засідання кафедри за результатами їх перевірки на академічний плагіат після проведення передзахисту. Роботи з незадовільною унікальністю до захисту не допускаються.

Кваліфікаційні роботи випускників НУЦЗ України першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 263 «Цивільна безпека» (освітня програма – «Охорона праці») зберігаються у текстовому та електронному вигляді.

Текстовий варіант робіт секретарем екзаменаційної комісії здається до навчально-методичного відділу університету у день захисту.

Електронні версії робіт, захищених із позитивною оцінкою, розміщуються після завершення роботи екзаменаційної комісії у захищеному *.pdf-форматі на web-ресурсах університету.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Методичні вказівки з виконання дипломної роботи за освітнім ступенем «бакалавр» за спеціальністю 263 «Цивільна безпека» (спеціалізація – «Охорона праці») / Розробники: С.Р. Артем'єв, О.П. Шароватова, А.І. Морозов., О.Д. Малько, Б.М. Цимбал, Ю.Д. Древаль. – Харків: НУЦЗУ, 2018. – 26 с.
2. Методичні вказівки щодо виконання кваліфікаційної (дипломної) роботи для здобувачів вищої освіти, які навчаються на першому (бакалаврському) рівні за спеціальністю 263 «Цивільна безпека» (спеціалізація – «Охорона праці») / Укладачі: С.Р. Артем'єв, О.П. Шароватова, Ю.Д. Древаль, О.Д. Малько, А.І. Морозов., Б.М. Цимбал. – Х.: НУЦЗУ, 2019. – 29 с.
3. Наказ МОН №40 від 12.01.2017 р. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації (zareestrovano в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2017 р. за № 155/30023).
4. Положення «Про систему забезпечення НУЦЗ України якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (системи внутрішнього забезпечення якості)».
5. Кодекс академічної доброчесності НУЦЗ України.

ДОДАТКИ

Додаток 1

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Факультет техногенно-екологічної безпеки

Кафедра охорони праці та техногенно-екологічної безпеки

Пояснювальна записка до кваліфікаційної роботи бакалавра

на тему

**«АНАЛІЗ СТАНУ ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА ПРОМИСЛОВОЇ БЕЗПЕКИ
У ХАРКІВСЬКОМУ ВІДДІЛЕННІ
ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА»»**

Завідувач кафедри ОП та ТЕБ
к.т.н., доцент

(підпис)

Артем'єв С.Р.

Нормоконтроль
к.т.н., доцент

(підпис)

Цимбал Б.М.

Керівник
к.т.н., доцент

(підпис)

Цимбал Б.М.

Здобувач вищої освіти гр. ОП-16-
541

Спеціальність 263 «Цивільна
безпека»

Освітня програма – «Охорона
праці»

(підпис)

Шаповалов
М.С.

Рецензент – Клочко М.І.

Засвідчую, що у магістерській
роботі немає запозичень з праць
інших авторів без відповідних
посилань.

Здобувач
освіти_____

вищої
підпис)

Харків – 2020

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Факультет _____ техногенно-екологічної безпеки _____
Кафедра _____ охорони праці та техногенно-екологічної
безпеки _____
Галузь знань _____ 26 «Цивільна безпека» _____
Спеціальність _____ 263 «Цивільна безпека» _____
Освітньо-професійна програма _____ «Охорона
праці» _____
Рівень вищої освіти _____ перший _____

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри ОП та ТЕБ
_____ Сергій АРТЕМ'ЄВ
«___» _____ 20__ року

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ**

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи _____

керівник роботи _____
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом НУЦЗ України від «___» _____ 20__ року № ____ .

2. Строк подання здобувачем вищої освіти роботи _____

3. Вихідні дані до роботи _____

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка

Здобувач вищої освіти _____ (підпис) _____ (Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Керівник роботи _____
(підпис) (Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: **вказати кількість сторінок роботи, рисунків, таблиць та використаних джерел.**

Об'єкт дослідження –

Предмет дослідження –

Метою проведення досліджень кваліфікаційної роботи є

Практична цінність кваліфікаційної роботи полягає в тому, що

КЛЮЧОВІ СЛОВА (5 – 10)

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

ПОДАННЯ
ГОЛОВІ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ
ЩОДО ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОГО ПРОЕКТУ (РОБОТИ)

Здобувач вищої освіти _____направляється до захисту
(прізвище та ініціали)

дипломного _____ проекту _____ (роботи) за
спеціальністю _____
(шифр і назва)

за освітньо-професійною _____ (освітньо-науковою) програмою
_____ (назва програми)

на тему: _____
(назва теми)

Дипломний проект (робота) і рецензія додаються.

Довідка про успішність

_____ за період навчання, на факультеті (підрозділі)
(прізвище та ініціали здобувача вищої освіти)

_____ з 20__ року до 20__ року повністю
(назва факультету, підрозділу)

Виконав(ла) навчальний план за спеціальністю з таким розподілом оцінок у %:

оцінка ЄКТС		оцінка за національною шкалою	
A		відмінно	
B		добре	
C			
D		задовільно	
E			

Начальник (декан) факультету (підрозділу) _____
(підпис) (Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Висновок керівника дипломного проекту (роботи)

Здобувач вищої освіти _____

Керівник проекту (роботи) _____
(підпис) (Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

«___» _____ 20__ року

Висновок кафедри про дипломний проект (роботу)

Дипломний _____ проект _____ (робота) здобувача _____ вищої освіти
_____ розглянуто (а) _____
(прізвище та ініціали)

кафедрою _____, протокол від _____ 20__ року № _____,
(назва кафедри)

допускається до захисту проекту (роботи) в екзаменаційній комісії _____.

Начальник (завідувач) кафедри

(назва кафедри)

(підпис)

(Власне ім'я ПРИЗВИЩЕ)

«___» _____ 20__ року

Навчальне видання

**Методичні вказівки
щодо виконання кваліфікаційної роботи
для здобувачів вищої освіти,
які навчаються на першому (бакалаврському) рівні
за спеціальністю 263 «Цивільна безпека»
(освітня програма – «Охорона праці»)**

Підписано до друку 10.03.2020 Формат 60x84 1/16.

Умовн.-друк. арк.1,5.

Вид. № 76/20.

Сектор редакційно-видавничої діяльності
Національного університету цивільного захисту України

61023 м. Харків, вул. Чернишевська, 94.
www.nuczu.edu.ua